

Hvordan skal vi tenke etisk om GMO?

Espen Gamlund

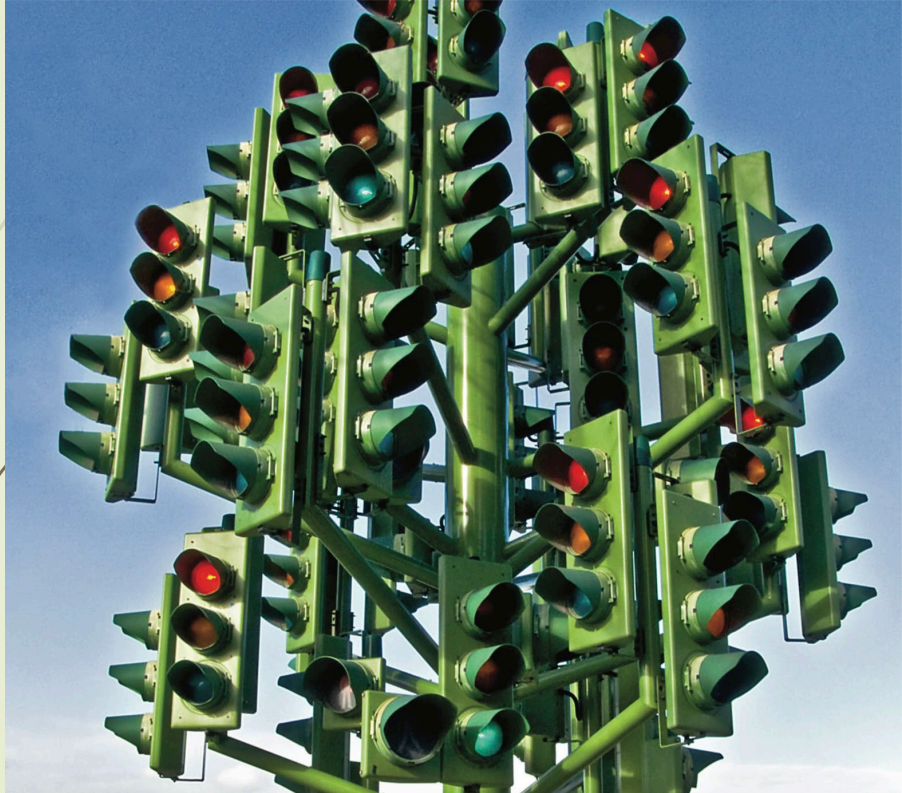
Professor i filosofi, Universitetet i Bergen

espen.gamlund@uib.no

Hvorfor etikk?

- Etikk handler om hva vi bør og ikke bør gjøre - hva som er godt og dårlig, rett og galt, rettferdig og urettferdig
- Genteknologiloven § 1: Denne loven har til formål å sikre at framstilling og bruk av genmodifiserte organismer og framstilling av klonede dyr skjer på en etisk og samfunnsmessig forsvarlig måte, i samsvar med prinsippet om bærekraftig utvikling og uten helse- og miljømessige skadevirkninger
- Genteknologi har velferdsmessige konsekvenser for mennesker, dyr og natur

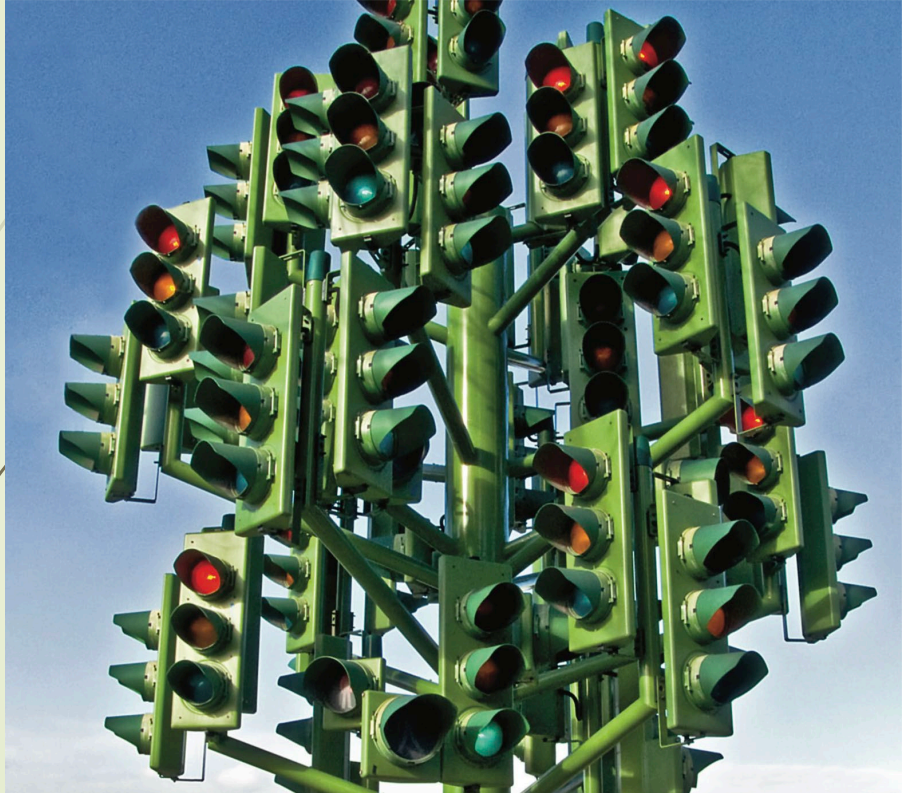
Er *GMO* etisk riktig eller galt?

En diagnose av debatten så langt

- Skyttergraver - polarisert
- Uenighet om fakta og verdier
- Overdreven forsiktighetsstrategi
- Stigmatisering av genteknologi

Tilbake til spørsmålet

Er *GMO* etisk riktig eller galt?

Et skeptisk syn

PÅSTAND: Det er etisk forbudt å benytte GMO for å løse samfunnsutfordringer (etisk riktig å la være)

BEGRUNNELSE: Det er unaturlig og risikabelt

Et moderat syn

PÅSTAND: Det kan være etisk tillatt å benytte GMO for å løse samfunnsutfordringer

BEGRUNNELSE: Dersom nytteverdien overstiger risikoen

Et optimistisk syn

PÅSTAND: Det er etisk påbudt å benytte GMO for å løse samfunnsutfordringer (etisk galt å la være)

BEGRUNNELSE: Potensielt stor nytteverdi (klima, natur, fattigdom), ikke mer risikabelt enn tradisjonelle avlsmetoder, kostnad/risiko å la være

Et viktig etisk prinsipp

LIKHETSPRINSIPPET: Like tilfeller skal behandles likt, forskjellsbehandling krever en etisk relevant forskjell

- GMO like farlig eller ufarlig som ikke-GMO
- Diskriminering å vurdere GMO ut fra teknologien, og ikke egenskapene til produktet
- Vurdering av GMO fra sak til sak og ikke under ett

Hvem har begrunnelsesbyrden?

FORBUDSTILHENGEREN

- **Det er etisk forbudt å benytte GMO for å løse samfunnsutfordringer**
- *Forsiktighetsstrategi (risikoaversjon)*
- Risikabelt med GMO (inkl moral hazard)
- “Vi vet hva vi har, men ikke hva vi får”, “Bedre føre var enn etter snar”

FORBUDSMOTSTANDEREN

- **Det er etisk tillatt eller påbudt å benytte GMO for å løse samfunnsutfordringer**
- *Progressiv strategi (risikoproporsjonalitet)*
- Risikabelt uten GMO (inkl moral hazard)
- “Den som våger, vinner”

Begge parter har en begrunnelsesbyrde

FORBUDSTILHENDEREN

- Konsekvensene av et forbud mot GMO er *bedre* enn konsekvensene av ikke å ha det
- Risikoen overstiger nytteverdien
- Hvorfor det kan forsvares å forskjellsbehandle GMO
- Andre problemer som ikke kan løses

FORBUDSMOTSTANDEREN

- Konsekvensene av et forbud mot GMO er *dårligere* enn konsekvensene av ikke å ha det
- Nytteverdien overstiger risikoen
- Andre problemer har en løsning

Noen tanker om fremtiden

- ▶ Lite kunnskap om genteknologi i befolkningen
- ▶ Folkeopplysningsprosjekt
- ▶ Ut av skyttergravene
- ▶ Ta vitenskapen og etikken på alvor
- ▶ Større aksept for et moderat eller optimistisk syn

Takk!

Espen.gamlund@uib.no

